

SIBBO KOMMUNS PROGRAM FÖR INTEGRATIONSFRÄMJANDE 2018–2021

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Integrationsbegrepp	3
3 Invandrarna i Sibbo	4
4 Programmet för integrationsfrämjande 2018–2021, tyngdpunkter och mål	5
4.1 Beredningen av programmet för integrationsfrämjande.....	5
4.2 Tyngdpunkter	5
5 Integrationsfrämjande arbete och tjänster i Sibbo	6
5.1 Invandrartjänster.....	7
5.1.1 Plan för anvisning av personer som får internationellt skydd till kommunen samt främjande av deras integration.....	8
5.1.2 Vägledning i det inledande skedet, inledande kartläggning och utarbetande av en integrationsplan	8
5.2 Integrationsfrämjande kommunikation och information	12
5.3 Stödjande av studier i finska och/eller svenska	13
5.4 Social- och familjearbetet som stöd för integrationen	13
5.5 Tjänster för äldre och handikappade	14
5.6 Småbarnsfostran och förskoleundervisning som främjare av integrationen.....	15
5.7 Grundskolan som stöd för integrationen	18
5.8 Integrationsutbildning för personer som är över 16 år.....	21
5.9 Åtgärder till stöd för invandrarnas sysselsättning.....	24
5.10 Hälsovårdstjänster.....	26
5.11 Bostadstjänster.....	28
5.12 Tolktjänster.....	29
5.13 Integrationsstödjande kultur- och fritidstjänster.....	30
5.14 Utbildning av personalen i frågor kring mångkulturalism.....	31
6 Främjande av jämlikhet och goda etniska relationer samt förebyggande av diskriminering	32
7 Uppföljning och uppdatering av det integrationsfrämjande arbetet och programmet för integrationsfrämjande	33
Källor	34

1 Inledning

Finland har i och med globaliseringen i allt högre grad blivit en del av en värld där människorna rör sig allt mer av allt mer mångfasetterade orsaker. I Finland har befolkningen med utlänningsbakgrund ökat sedan år 1990 från 0,8 procent till 6,2 procent år 2015. År 2014 var de huvudsakliga orsakerna till invandring till Finland familj (54 %), arbete (18 %), flyktingskap (11 %) och studier (10 %). (Statistikcentralen.)

Från början av 1990-talet har det till Finland årligen anlant mellan cirka 1000–4000 personer som söker internationellt skydd. Finland har genom internationella avtal förbundit sig att ge skydd åt dem som är i behov av skydd. Grunden är 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning, som ingicks i Genève (flyktingkonventionen) och andra internationella människorättsavtal samt EU-lagstiftningen. År 2015 anlände det knappt 32 500 asylsökande till Finland, vilket är betydligt fler än under tidigare år. Största delen av asylbesluten för de här sökande gjordes under år 2016 då Migrationsverket (Migri) gjorde 28 208 asylbeslut, av vilka 7 745 var positiva och 14 282 negativa. (Migrationsverket.)

Förutom asyl ger Finland årligen internationellt skydd också åt 750 personer som väntar på omlokalisering på FN:s flyktingsorganisation UNHCR:s flyktingläger, som har konstaterats ha *välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp*. I syfte att underlätta flyktingkrisen i Syrien höjde Finland flyktingkvoten år 2014 och 2015 till 1 050.

Detta program för integrationsfrämjande beaktas när en budget och ekonomiplan enligt 65 § i kommunallagen (365/1995) görs upp och programmet uppdateras minst vart fjärde år, en gång per fullmäktigeperiod. I detta program för integrationsfrämjande har beaktats kommunens nuvarandes strategi, strategin för invandringens framtid 2020 samt lagen om främjande av integration.

2 Integrationsbegrepp

I detta program används följande på lagen om främjande av integration (1386/2010) och lagen om likabehandling (1325/2014) baserade definitioner av de centrala begrepp som sammanhänger med integration och invandrare.

<i>integration</i>	Invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds.
<i>integrationsfrämjande</i>	Sektorsövergripande främjande och stödande av integration med hjälp av myndigheters och andra aktörers åtgärder och tjänster. Integrationsperioden varar i fyra år, varefter invandraren överförs till de allmänna social- och hälsovårdstjänsterna.

<i>invandrare</i>	En person som flyttat till Finland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse eller vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort.
<i>flykting</i>	En person som flyttat sitt land i välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk uppfattning, och som befinner sig utanför det land, vari han är medborgare. Till skillnad från asylsökande har en kvotflykting fått flyktingstatus redan före ankomsten till Finland av FN:s flyktingorganisation UNHCR.
<i>asylsökande</i>	En person, som ansöker om internationellt skydd och uppehållsrätt i ett främmande land med åberopande av rätten till asyl enligt 1948 års förklaring om de mänskliga rättigheterna.
<i>särskilda åtgärder</i>	Intensifierade integrationsfrämjande åtgärder i synnerhet på grund av nedsatt funktionsförmåga till följd av sjukdom eller skada eller av någon annan orsak eller på grund av ålder, familjesituation eller analfabetism eller av någon annan motsvarande orsak.
<i>diskriminering</i>	Direkt diskriminering betyder att någon behandlas mindre förmånligt än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle behandlas i en jämförbar situation. <i>Indirekt diskriminering</i> betyder att en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar någon jämfört med andra som utgör jämförelseobjekt, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet har ett godtagbart mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.

3 Invandrarna i Sibbo

Vid beräkningen av antalet invandrare används olika slags mätare och det finns inte någon enda officiell definition av vem som är invandrare. I statistiken definieras invandrarna i allmänhet enligt medborgarskap, födelseland eller språk. Med en person med utlänningsbakgrund avses ofta på en person som själv är född utomlands eller vars föräldrar är födda utomlands. En person med ett främmande språk som modersmål syftar på en person som har ett annat språk än finska eller svenska som modersmål.

Enligt Statistikcentralen bodde det i Sibbo år 2015 766 personer med utlänningsbakgrund, vilket motsvarar 3,9 procent av Sibbos befolkning. Av dessa personer är 90 födda i Finland. Enligt statistikuppgifter för år 2016 bodde det i Sibbo 841 personer med ett främmande språk som modersmål. Dessa siffror är fortfarande relativt små jämfört med närområdena. I Helsingfors, Esbo och Vanda var antalet personer med utlänningsbakgrund år 2015 över 14 %.

Av invandrarna i Sibbo har största delen kommit till kommunen av familje- och arbetsskäl. Sibbo tog första gången emot kvotflyktingar från Vietnam år 1989. Sibbo kommun fattade år 2013 ett beslut om att ta emot 20–25 kvotflyktingar vart tredje år. År 2014 anlände det till Sibbo sammanlagt 23 iranska kvotflyktingar.

Under år 2015, då det till Finland anlände ett rekordantal asylsökande, grundades i Sibbo tre mottagningscentraler för minderåriga som anlänt ensamma utan vårdnadshavare till Finland. Dessa centraler upprätthålls av tre olika aktörer. Det året fattade kommunfullmäktige ett beslut om att år 2016 erbjuda en kommunplats för 46 minderåriga personer som fått uppehållstillstånd, och efter detta är kommunens årliga flyktingkvot 10–15 personer/3–4 familjer med start år 2017. Med flyktingkvot avses av NTM-centralen till kommunen anvisade kvotflyktingar samt asylsökande som erhållit ett positivt beslut och omfattas av mottagningen av flyktingar. Förutom flyktingkvoten är det möjligt att det i kommunen självständigt etablerar sig personer som hör till flyktingars personkrets, men dessa räknas inte ingå i kommunens flyktingkvot. Det verkar som om antalet personer som får internationellt skydd och självständigt flyttar till Sibbo ökar.

4 Programmet för integrationsfrämjande 2018–2021, tyngdpunkter och mål

4.1 Beredningen av programmet för integrationsfrämjande

I Sibbo utarbetades det första programmet för integrationsfrämjande år 2002. Sibbo kommun fattade ett beslut om att ta emot kvotflyktingar år 2013, varvid programmet för integrationsfrämjande uppdaterades i enlighet med integrationslagen för åren 2014–2017. Programmet för integrationsfrämjande ska uppdateras en gång per fullmäktigeperiod. Målet för programmet för integrationsfrämjande 2018–2021 är att uppdatera programmet för integrationsfrämjande så att det motsvarar den aktuella situationen i Sibbo och fortsättningsvis fungerar som ett arbetsredskap i det sektorsövergripande samarbetet i syfte att främja integrationen av invandrare. Som ansvarsperson för programmet för integrationsfrämjande fungerar Sibbos invandringskoordinator, som stöds av en sektorsövergripande styrgrupp för det integrationsfrämjande arbetet. Vid utarbetandet av programmet för integrationsfrämjande har man fört diskussioner med olika personer och arbetsteam inom kommunens olika förvaltningar såsom bildningsväsendet, småbarnsfostran, den tredje sektorn, hälsovården, vuxensocialarbetet och familjearbetet. Programmet för integrationsfrämjande har dessutom bearbetats vid de gemensamma träffarna för styrgruppen för integrationsfrämjande arbete, i olika ledningsgrupper samt i utskottet.

4.2 Tyngdpunkter

Syftet med detta program för integrationsfrämjande 2018–2021 är att främja integration och stärka det sektorsövergripande samarbetet i enlighet med vad som bestäms i lagen om främjande av integration. Under beredningen av programmet för integrationsfrämjande har man i kommunen i olika team funderat på vilka angelägenheter som borde utvecklas inom det integrationsfrämjande arbetet i syfte att förverkliga integrationen. Som ett resultat av det här arbetet har man kommit fram till att tyngdpunkterna i det här programmet för integrationsfrämjande bland annat är att:

- Stödja och främja delaktighet och dubbelriktad integration för invandrarna i Sibbo
- Förtydliga ansvarsområdena och arbetsfördelningen för integrationsarbetet i Sibbo
- Utveckla vägledningen i slutskedet av integrationsperioden för personer med flyktingbakgrund och göra det smidigare för dem att övergå till kommunens bastjänster
- Utveckla kommunens tjänster så att de så väl som möjligt svarar mot de mångfacetterade behoven hos personer med invandrarbakgrund.

- Öka klienternas delaktighet i samtliga av kommunens tjänster
- Stärka samarbetet mellan kommunens olika förvaltningar
- Öka sysselsättningen av personer i arbetsför ålder och deras deltagande i sysselsättningsfrämjande utbildning
- Utveckla metoderna för att följa upp integration

I programmet läggs också fram varje förvaltnings centrala utvecklingsobjekt, med hjälp av vilka det integrationsfrämjande arbetet i Sibbo tjäna såväl den personal som utför det integrationsfrämjande arbetet som invandrarna och den ursprungliga befolkningen.

5 Integrationsfrämjande arbete och tjänster i Sibbo

Integrationsfrämjande och integration är alltid en dubbelriktad process, i vilken deltar invandraren som ska integreras och det omgivande samhället. Således strävar man också efter att planera alla kommunens bas-tjänster så att de är lämpliga för alla kommuninvånare. Det integrationsfrämjande arbetet i Sibbo sker genom ett sektorsövergripande samarbete mellan de olika myndighetsinstanserna, den tredje sektorn och församlingarna. Utgångspunkten är kundorientering enligt kommunens nuvarande strategi. Målet är att kommunens tjänster ska lämpa sig också för personer med invandrabakgrund och att varje person med invandrabakgrund som bor i kommunen ska få samma tjänster jämställt med de övriga kommuninvånarna och ska få uträtta sina ärenden hos den myndighet, till vars kompetens det ärende som det i vart och ett fall gäller hör. De bastjänster invandrarna använder ordnas alltså i första hand som en del av kommunens bastjänster och arbets- och näringsförvaltningens tjänster samt som särskilda tjänster till den del som de är nödvändiga.

Det övergripande integrationsfrämjande arbetet och det sektorsövergripande samarbetet samt i synnerhet den effektiva vägledningen i det inledande skedet som förutsätts i integrationslagen koordineras av invandrantjänster i Sibbo. Invandrantjänster i Sibbo svarar för mottagningen av flyktingar, vägledningen i det inledande skedet, koordineringen av kommunplatser samt för stödboendetjänster och eftervård för minderåriga som anlänt ensamma. Integrationsperioden är i regel 3 år för kvotflyktingar och övriga invandrare. Minderåriga som anlänt ensamma och som fått en kommunplats är berättigade till eftervård tills de fyller 21 år.

Under integrationsperioden och efter den är kommunens bastjänster likvärdigt tillgängliga för alla kommuninvånare. Ett av målen för programmet för integrationsfrämjande är att förtydliga uppgiftsfördelningen och ansvarsområdena såväl inom teamet för invandrantjänster som mellan invandrantjänster och kommunens övriga tjänster.

Det integrationsfrämjande arbetet följs upp av styrgruppen för integrationsfrämjande arbete, som sammanträder minst en gång om året. Styrgruppen för det integrationsfrämjande arbetet är en sektorsövergripande arbetsgrupp, i vilken deltar företrädare för bland annat bildningsväsendet, småbarnsfostran, den tredje sektorn, församlingarna och hälsovårdstjänsterna.

De centrala områdena inom det integrationsfrämjande arbetet är:

- kommunikation och information
- mottagning och vägledning av personer som får internationellt skydd
- vägledning i det inledande skedet, inledande kartläggning och utarbetande av en integrationsplan

- stödjande av studier i finska och svenska
- social- och familjearbetet
- tjänster för äldre och handikappade
- småbarnsfostran
- grundskolan
- utbildning av dem som är över 16 år
- sysselsättningsstödjande åtgärder
- hälsovårdstjänsterna
- tolktjänster
- bostadstjänster
- kultur- och fritidstjänster
- utbildning av personalen i frågor kring mångkulturalism
- främjande av jämlikhet och goda etniska relationer och förebyggande av diskriminering

5.1 Invandrantjänster

I Sibbo fungerar invandrantjänster, där man kan få allmän information om saker som rör invandring. Tjänsterna omfattar handledning, rådgivning och information om invandring till invandrare, myndigheter och samarbetspartners. Invandrantjänsters huvuduppgift är att under tre års tid ta emot och främja integrationen av kvotflyktingar eller asylsökande, som har beviljats uppehållstillstånd och som placeras i Sibbo kommun eller självständigt flyttar till kommunen och dem som återinvandrar. Vid Sibbo kommuns invandrantjänster arbetar en socialarbetare, invandringskoordinator, studiehandledare, ansvarig handledare och boendeledare och servicechef som leder tjänsterna.

Strukturen för Sibbos invandrantjänster har förändrats mycket under de senaste åren. Ett av målen för det här programmet för integrationsfrämjande är att förtydliga invandrantjänsters interna uppgiftsfördelning. Tabellen nedan beskriver uppgiftsfördelningen inom teamet för invandrantjänster.

Tabell 1: Invandrantjänsters uppgiftshelhet

Uppgiftsbeteckning	Ansvarsområde	Exempel på arbetsuppgifterna
Servicechef	Administrativ chef	Administrativa chefsuppgifter
Ansvarig socialarbetare	Socialarbetarens uppgifter, teamansvarigs uppgifter	Att fungera som ansvarig arbetare, utarbeta klient- och integrationsplaner, ansvar för yrkesmässig styrning av teamet
Invandringskoordinator	Administration, utveckling och uppföljning av invandrings- och integrationsarbetet	Ansöka om statsbidrag, myndighetssamarbete, utveckla och följa upp det integrationsfrämjande arbetet, bygga nätverk, utarbeta och följa upp programmet för integrationsfrämjande, sammankalla styrgruppen för det integrationsfrämjande arbetet
Socialhandledare	Socialhandledning för kvotflyktingar och invandrare i arbetsför ålder i det inledande skedet	Ta emot kvotflyktingar och invandrare i arbetsför ålder och handleda dem i alla myndighetsärenden, i att hantera vardagen och i övriga frågor som rör anpassning till samhället
Ansvarig boendeledare	Chefsuppgifterna inom stödboende	Leder boendehandledarnas arbete, planerar tjänsternas innehåll

5.1.1 Plan för anvisning av personer som får internationellt skydd till kommunen samt främjande av deras integration

En kommun kan med närings-, trafik- och miljöcentralen ingå avtal om anvisande av personer som får internationellt skydd till kommunen och främjande av deras integration. Lagen om främjande av integration förutsätter också att kommunen gör upp en flerårig plan i syfte att främja integrationen av dessa personer. Sibbo har fattat ett beslut om att med start år 2017 årligen ta emot 10–15 personer/3-4 familjer som omfattas av internationellt skydd.

Då kommunplatser beviljas är det bra att sträva efter att ta emot minst 10–15 personer från samma land, eftersom detta kan förebygga utslagning och en känsla av utanförskap. Även de praktiska arrangemangen är lättare då språkgruppen är större. Till exempel konkurrensutsättningen av översättningar och tolkningar underlättas.

Sibbos invandrantjänster svarar för mottagningen av personer som omfattas av internationellt skydd och även för koordineringen av kommunplatser till dem. Det är ändå hela samhällets gemensamma uppgift att främja integration. I varje avsnitt i det här programmet för integrationsfrämjande har också beaktats personer som omfattas av internationellt skydd, som är berättigade till alla de basjänster som tillkommer övriga kommuninvånare. Kvotflyktingar behöver ändå alltid i början särskilt stöd. Kvotflyktingar och asylsökande som beviljats uppehållstillstånd omfattas av integrationstjänsterna cirka tre år, då de handleds av invandrantjänsternas ansvariga arbetstagare. Vägledningen i det inledande skedet beskrivs i mer detalj i avsnittet Vägledning i det inledande skedet, inledande kartläggning och utarbetande av en integrationsplan.

Ersättningen av kostnaderna för mottagningen av flyktingar regleras i integrationslagen och statsrådets beslut om mottagande av flyktingar. Syftet med dem är att ersätta kommunen för de kostnader som orsakats av ordnandet av tjänster och stödåtgärder. Närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) betalar ur statens medel åt kommunerna, delvis kalkylmässigt och delvis till fulla beloppet, de kostnader som orsakats för personer som kommit via flyktingkvoten (Utredning om mottagning av flyktingar till Sibbo, 2013). För att få ersättning förutsätts att det finns ett ikraftvarande avtal om mottagning av flyktingar med NTM-centralen samt ett program för integrationsfrämjande som godkänts av fullmäktige. Mer information om ersättning av kostnader finns i dokumentet "Utredning om mottagning av flyktingar till Sibbo" (2013) som utarbetats i Sibbo.

5.1.2 Vägledning i det inledande skedet, inledande kartläggning och utarbetande av en integrationsplan

Vägledning i det inledande skedet

I det integrationsfrämjande arbetet är det speciellt viktigt att kartlägga invandrarens övergripande livssituation, erbjuda information om samhället och ge honom/henne hänvisning till lämpliga tjänster och åtgärder genast vid flyttningen till kommunen. De invandrare som bor i kommunen har också fört fram behovet av vägledning i det inledande skedet.

Lagen om främjande av integration förutsätter att kommunen och arbets- och näringsbyrån och andra myndigheter ger vägledning och rådgivning om integrationsfrämjande åtgärder och tjänster samt om arbetslivet,

gör en inledande kartläggning av invandrarens situation och vid behov eller på klientens begäran tillsammans med honom/henne utarbetar en personlig integrationsplan. För kommunens del svarar en ansvarig arbets- tagare vid invandrartjänster för intervjuer, en eventuell inledande kartläggning och utarbetandet av integ- rationsplanen.

I Sibbo har vägledningen i det inledande skedet indelats grovt i två delar: *kvotflyktingar och asylsökande i arbetsför ålder som beviljats uppehållstillstånd samt minderåriga barn och unga som anlänt ensamma till landet och som beviljats uppehållstillstånd och kommunplats*. Kvotflyktingarna och de asylsökande i arbetsför ålder som beviljas uppehållstillstånd omfattas av integrationstjänster i cirka tre år. Till vägledningen för kvot- flyktingar i inledningsskedet hör till exempel att hämta dem från flygfältet, ordna en första bostad och ta dem dit. Till inledningsskedet hör också hembesök, möten på kansliet samt info-tillställningar om kommu- nens tjänster, det finländska arbetslivet och samhället. Under tre år har klienterna en egen ansvarig arbets- tagare vid invandrartjänster, som vägleder klienterna på ett övergripande sätt i alla frågor som rör vardagen och integrationen. Efter tre år är målet att klienten övergår till kommunens bastjänster. Den uppgiftshelhet som ansluter sig till mottagningen av flyktingar har beskrivits i mer detalj i utredningen om mottagning av flyktingar.

I lagen om främjande av integration (2010/27 §) föreskrivs att omvårdnad, omsorg och fostran för ett barn eller en ung person utan vårdnadshavare som har beviljats uppehållstillstånd efter att som minderårig ha ansökt om internationellt skydd i Finland eller som har tagits till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § i utlänningslagen ordnas i familjegrupphem eller med hjälp av stödd familjeplacering eller på något annat ändamålsenligt sätt. I Sibbo bor minderåriga som anlänt till landet ensamma och är under 17 år i familje- grupphem. Stödboende ordnas för alla minderåriga som fyllt 17 år och fått kommunplats. Efter detta ordnas eftervård för de unga ända tills de fyller 21 år. För en 18–20-årig asylsökande som beviljats uppehållstillstånd och som flyttar självständigt till kommunen ordnas eftervård efter att han/hon är skriven i Sibbo och själv har hittat en bostad. På grupphemmet, det stödda boendet och eftervården vägleds de unga av boendehand- ledarna eller bondeenhetens personal. Eftersom minderåriga barn och unga som anländer till Finland utan vårdnadshavare är i en särskilt sårbar ställning är det viktigt att med olika stödåtgärder satsa på deras integ- ration och välbefinnande. I Sibbo beaktas det här genom att tilldela tillräckligt med personalresurser för det integrationsfrämjande arbete som görs med barn och unga, ordna fadderfamilje- eller stödpersonsverksam- het samt utveckla det sektorsövergripande samarbetet mellan olika företrädare, kommunens avdelningar, den tredje sektorn och NTM-centralen.

Inledande kartläggning

Statsrådet har utfärdat en förordning om inledande kartläggning i anslutning till främjande av integration. Syftet med den inledande kartläggningen är att så heltäckande som möjligt bedöma klientens förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration. Dessa är bl.a. läs- och skrivfärdigheter, kunskaper i finska och svenska, studiefärdigheter och studieförutsättningar, tidigare utbildning och arbetserfarenhet, kom- petens som hänför sig till speciella färdigheter, egna önskemål om sysselsättning och utbildning, livssitua- tionen och det behov av tjänster som denna medför. Vid den inledande kartläggningen talar man också om val av integrationsspråk och reder ut huruvida klienten vill studera finska eller svenska i integrationsutbild- ningen. Utifrån den inledande kartläggningen kan invandraren hänvisas till arbetsmarknaden, utbildning som svarar mot hans eller hennes behov eller andra integrationsfrämjande åtgärder eller tjänster. Samtidigt be- dömer man huruvida klienten behöver en särskild integrationsplan.

Den inledande kartläggningen utförs antingen av arbets- och näringsbyrån, då invandraren är registrerad som arbetslös arbetssökande, eller av kommunen om klienten annat än tillfälligt får utkomststöd. Kommunens inledande kartläggning ska påbörjas inom två månader från det att klientrelationen inleddes eller begäran om inledande kartläggning lämnades. Socialhandledaren och socialarbetaren ansvarar för den inledande kartläggningen.

Största delen av de inledande kartläggningarna utförs i arbets- och näringsbyrån. Kommunen meddelar årligen NTM-centralen om antalet kartläggningar som utarbetats i kommunen samt deras inlednings- och avslutningsdatum. Åt kommunen betalas en ersättning på 700 euro för varje slutförd inledande kartläggning av en invandrare som kommunen ansvarar för.

Utarbetande av integrationsplan

En invandrare, som är registrerad arbetslös arbetssökande eller annat än tillfälligt får utkomststöd och har bott i Finland i högst tre år, har rätt till en integrationsplan. En plan kan utarbetas även utan de föregående kraven, om klienten med stöd av den inledande kartläggningen bedöms vara i behov av en plan för att integrationen ska främjas. För minderåriga som anländer utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd utarbetas alltid en integrationsplan. Den första integrationsplanen ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades och den uppgörs beroende på behovet för högst ett år. Under den tid invandraren deltar i åtgärder i enlighet med integrationsplanen beviljas invandraren arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd.

Integrationsplanen är en av kommunen, arbets- och näringsbyrån och klienten gemensamt skapad personlig plan för de åtgärder och tjänster, vars syfte är att stödja de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrans möjligheter att delta i verksamheten i samhället som en likvärdig medlem. Den innehåller åtminstone studier i finska eller svenska och dessutom vid behov övriga åtgärder och tjänster som främjar integration, såsom undervisning i invandrans eget modersmål i synnerhet i fråga om minderåriga invandrare, samhällsorienterad undervisning, vid behov läs- och skrivundervisning samt undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen, åtgärder och tjänster som krävs för minderåriga invandrans särskilda behov, integrationsutbildning eller andra åtgärder som främjar integrationen individuellt. I kommunen ansvarar invandrantjänster för utarbetandet av integrationsplaner i samarbete med arbets- och näringsbyrån.

Tabell 2: Vägledningen i det inledande skedet som uppgiftshelhet

Mål	Åtgärd	Ansvarig instans	Indikator
Klienten får nödvändig information om kommunens tjänster	Klienten hänvisas till kommunens och olika myndigheters infomöten genast då klientskapet inleds Viktiga handlingar översätts för de största språkgrupperna	Invandrantjänster eller den aktuella myndigheten	Antalet infomöten som ordnats Antalet översatta handlingar
Klientens behov av stöd utreds	Invandraren erbjuds inledande rådgivning och handledning och för honom/henne utförs en inledande kartläggning och klientplan	Invandrantjänsters ansvariga arbetstagare Arbets- och näringsbyrån	Antalet inledande kartläggningar och klientplaner som gjorts
Klienten hänvisas till integrationsfrämjande verksamhet	En integrationsplan utarbetas för en klient som behöver en sådan och/eller är berättigad därtill	Arbets- och näringsbyrån eller invandrantjänsters ansvariga arbetstagare	Antalet integrationsplaner som utarbetats
En klient med flyktingsbakgrund får behövligt stöd i det inledande skedet av integrationen	Åtgärder enligt utredningen om mottagning av flyktingar (t.ex. ordnande av en första bostad, information, handledning, hälsokontroller, inledande kartläggning och integrationsplan, ekonomiskt stöd)	Invandrantjänster Arbets- och näringsbyrån FPA	Den övergripande livssituationen för klienter med flyktingsbakgrund

Utveckling av tillvägagångssätten vid den inledande handledningen i Sibbo

- Integrationen av klienterna följs upp genom att med alla klienter regelbundet fylla i en blankett för uppföljning av integration och utveckla stödåtgärder som främjar klienternas delaktighet i samhället.
- Stöd i slutskedet av integrationsperioden: Klienten får stöd med att övergå från invandrantjänsters intensiva stöd till kommunens bastjänster
- Öka klienternas delaktighet i tjänsterna

5.2 Integrationsfrämjande kommunikation och information

Integration är en dubbelriktad process, som kommunen enligt lag ska främja. En av värderingarna som nämns i Sibbo kommuns strategi och styr verksamheten är öppenhet, vilket innebär att Sibbo kommunicerar tidsenligt på två språk och fungerar transparent. I kommunikationen är det bra att i mån av möjlighet beakta de övriga stora språkgrupperna i Sibbo: estniska, ryska, engelska och persiska.

Genom att kommunicera öppet och tydligt vill man också främja social växelverkan mellan alla kommuninvånare och förebygga uppkomsten av missförstånd. Med kommunikationen och informationen vill man också öka dialogen mellan olika kulturer och påverka kommuninvånarnas attityder på ett positivt sätt. I första hand strävar man efter att förverkliga kommunikationen om invandring och invandrare på kommunens webbplats. Vid behov är det också möjligt att ordna informationsmöten och informera om olika frågor i de regionala tidningarna.

Enligt integrationslagen (1386/2010, 7§) ska invandrare ges information om sina rättigheter och skyldigheter i det finländska arbetslivet och samhället. Enligt integrationslagen ska till alla som flyttar till Finland ges grundläggande material i samband med delgivningen av beslutet om uppehållstillstånd, registreringen av uppehållsrätt, beviljandet av uppehållskort eller registreringen av hemkommuns- och befolkningsuppgifter.

Tabell 3: Den integrationsfrämjande kommunikationen och informationen som helhet

Mål	Åtgärd	Ansvarig instans	Indikator
Dubbelriktningen i integrationen stöds med öppen kommunikation och information.	Information ges om aktuella invandringsfrågor.	Invandringskoordinatören eller de olika förvaltningarna var för sig.	Antalet informationsbroschyrer om invandringsfrågor som publicerats och antalet diskussionstillställningar
Kommuninvånarna är medvetna om invandrarfrågorna i kommunen.	Tjänstesidorna med ärenden kring kommunens invandringsfrågor uppdateras så att de är tidsenliga.	Invandringskoordinatören och kommunens informations- och IT-ansvariga.	Uppdatering av tjänstewebsite samt antalet användare av den.
Invandrarna får information om tjänsterna i Sibbo.	Informationen som riktar till klienterna utvecklas och de språkliga behoven beaktas. Klienterna hänvisas till att använda bl.a. kommunens webbplats.	De ansvariga arbetstagarna inom de olika förvaltningarna.	Erfarenheterna som klienterna med invandringsbakgrund har av kommunens informationskanaler

Utveckling av integrationsfrämjande kommunikation och information i Sibbo

- Praxisen för kommunikation som rör invandringsärenden utvecklas
- Kommunens invandrantjänsters webbsidor hålls uppdaterade

- Vi behov ordnar man informationssammankomster och diskussioner för allmänheten samt meddelar media om aktuella invandringsfrågor i kommunen

5.3 Stödjande av studier i finska och/eller svenska

Det är synnerligen viktigt i integrationen att lära sig språket, och en invandrare som omfattas av integrations-tjänsterna har rätt till språkundervisning som stöder integrationen. Sibbo är en tvåspråkig kommun med finska som majoritetsspråk. I 17 § i Finlands grundlag (1999/731) bestäms att Finlands nationalspråk är finska och svenska. En kommuninvånare med främmande språk som modersmål har grundlagsbaserad rätt att välja om han/hon vill studera finska eller svenska som sitt integrationsspråk. Personen ska informeras om detta redan i det inledande skedet av integrationsprocessen.

Behovet av språkstudier kartläggs vid den inläggande kartläggningen av invandraren. För att uppnå en jämlik chans till utbildning och sysselsättning är det på samma sätt som i fråga om övriga kommuninvånare ett idealiskt mål att lära och kunna vartdera nationalspråket. I praktiken kan det dock i den grundläggande utbildningen i språk vara en särskild utmaning för elever med invandrarbakgrund att samtidigt studera finska eller svenska, minst ett A1-språk och sitt eget modersmål. Av denna orsak kommer man i vissa fall till att ansöka om dispens från studier i det andra inhemska språket, vilket kan ha konsekvenser för den fortsatta utbildningen och arbetssökandet. Många personer med invandrarbakgrund är dock intresserade av att studera båda inhemska språken och därför är det viktigt att alltid ge personen i fråga en möjlighet att välja vilket språk han eller hon vill studera. I detta program för integrationsfrämjande behandlas studierna i finska/svenska noggrannare i samband med de avsnitt som behandlar småbarnsfostran, grundläggande utbildning och utbildning av personer över 16 år.

5.4 Social- och familjearbetet som stöd för integrationen

Sibbo kommun stöder klienternas, medräknat invånarna med invandrarbakgrund, anpassning till samhället med social- och familjearbete som beaktar individens och familjens behov, med effektiverad rådgivning och handledning samt vid behov med ekonomiskt stöd. Vid Sibbo kommuns invandrantjänster arbetar en socialarbetare som under integrationsperioden är ansvarig arbetstagare för kvotflyktingar och minderåriga som anlänt till landet ensamma och som beviljats kommunplats. Vid invandrantjänster arbetar också en socialhandledare som ansvarar för mottagningen av kvotflyktingar och för socialhandledningen och familjearbetet som rör dem. Klienter med flyktingsbakgrund omfattas i regel av ett intensivt socialarbete i tre år räknat från inflyttningen till landet och i denna tid ingår mångahanda behov av särskilda tjänster.

Invandrarna stöds i användningen av kommunala och offentliga tjänster samt hänvisas till övriga tjänster som främjar integrationen. Klienten handleds i att ansöka om ekonomiskt stöd om inte de övriga inkomsterna (t.ex. lön pensioner, dagpenningar) räcker till för skäligena levnadskostnader. FPA beviljar utkomst med stöd av lagen om utkomststöd och den kalkyl över inkomster och utgifter som utgående från den görs upp för klienten. För utkomststöds-klienter med invandrarbakgrund utarbetas alltid en integrationsplan, om en sådan inte har utarbetats tidigare.

Sibbo kommun erbjuder olika slags tjänster för stöd av barns, ungdomars och familjers uppväxt samt föräld-raskap på samma sätt som för den ursprungliga befolkningen även åt invandrarfamiljer. Målet för familjearbetet är att stödja familjernas kontroll över sitt liv och ibruktage av egna resurser samt att stärka dem att

klara sig i vardagslivet. Familjearbetet stöder barnfamiljernas vardag i olika livssituationer eller då föräldrarnas resurser är knappa. Till invandrarklienternas förfogande står också barnskydd och -övervakning, familjerådgivning, talterapi, hälsorådgivning och tjänster inom närståendevård av barn.

Enligt 12 § i socialvårdslagen (1301/2014) har alla som vistas i en kommun rätt att i brådskande fall få socialservice. Enligt bestämmelsen har alla som vistas i en kommun rätt att i brådskande fall få socialservice som baserar sig på hans eller hennes individuella behov, så att hans eller hennes rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. Om en person som befinner sig papperslöst i landet behöver brådskande socialvård, måste personen erbjudas brådskande hjälp. Barn som befinner sig papperslöst i landet har rätt till tjänster enligt barnskyddslagen.

Tabell 4: Det mångkulturella social- och familjearbetet som helhet

Mål	Åtgärd	Ansvarig instans	Indikatorer
Främjande av integrationen och anpassning till det finländska samhället	Invandrarna erbjuds effektivt rådgivning, handledning, ekonomiskt stöd och individ- och familjeinriktat socialarbete	Invandrantjänsters ansvariga arbetstagare Vuxensocialarbetet Livscykeljänsterna för barn, ungdomar och familjer	Antalet handledningsbesök Arbetstagarnas och klienternas bedömningar om hur integrationen framskrider
Invandrarfamiljernas vardag löper, funktionsförmågan stärks och återställs vid behov	Kommunen erbjuder behövliga uppväxt- och föräldraskapstjänster för invandrarfamiljer	Invandrantjänsters socialhandledare Livscykeljänsterna för barn, ungdomar och familjer	Antalet invandrare som använder sig av tjänsterna

Utveckling av det mångkulturella social- och familjearbetet

- Då integrationsperioden för klienter med flyktingbakgrund slutar får klienterna stöd med att övergå till kommunens bastjänster, och denna övergång utvecklas
- Samarbetet mellan kommunens olika avdelningar utvecklas, till exempel mellan invandrantjänster, vuxensocialarbetet samt livscykeljänsterna för barn, ungdomar och familjer så att tjänsterna så väl som möjligt även stöder klienter med invandrarbakgrund

5.5 Tjänster för äldre och handikappade

I Sibbo erbjuds stödåtgärder för äldre, handikappade och deras föräldrar enligt socialvårdslagen (2014/1301), handikappservicelagen (1987/380) samt äldreomsorgslagen (2012/980). I Sibbo finns bl.a. dagcentralverksamhet, serviceboende, rådgivningstjänster och hemvårdstjänster. Syftet med verksamheten är att för äldre och handikappade invånare möjliggöra ett gott och meningsfullt liv som är likvärdigt med de övriga kommuninvånarnas liv. I tjänsterna för äldre och handikappade bemöts klienterna med invandrarbakgrund som likvärdiga kommuninvånare. Man strävar efter att kontinuerligt utveckla tjänsterna så att de också svarar mot behoven hos klienter med invandrarbakgrund. I tjänsterna satsar man särskilt på utbildning av personalen och på hur man i verksamheten kan beakta olika kulturella bakgrunder. För personalen har man bl.a. låtit utarbeta instruktioner för hur man arbetar på ett kultursensitivt sätt med klienter med olika bakgrund.

Tabell 5: Tjänsterna för äldre och handikappade som helhet

Mål	Åtgärder	Ansvarig instans	Indikatorer
En äldre person med invandrabakgrund får de tjänster hans eller hennes behov kräver	Personen hänvisas till servicehandledningen inom tjänster för äldre	Socialväsandets ansvariga arbetstagare	Antalet äldre klienter med invandrabakgrund i relation till antalet klienter med invandrabakgrund inom tjänster för äldre
En handikappad person med invandrabakgrund får de tjänster hans eller hennes behov kräver	Personen hänvisas till en bedömning av servicebehovet	Socialväsandets ansvariga arbetstagare	Antalet handikappade klienter med invandrabakgrund i relation till antalet klienter med invandrabakgrund inom tjänster för handikappade
Tjänsterna för äldre och handikappade svarar mot behoven hos personer med invandrabakgrund	För varje klient görs en individuell bedömning av servicebehovet, utifrån vilken tjänsterna planeras	Tjänster för äldre och handikappade	Klienternas och de anhörigas syn på tjänsternas lämplighet

Utveckling av mångkulturellt arbete inom tjänsterna för äldre och handikappade

- Samarbetet med socialväsandet utvecklas
- Anvisningar översätts till nödvändiga språk
- För personalen ordnas extra utbildning vid behov

5.6 Småbarnsfostran och förskoleundervisning som främjare av integrationen

Småbarnsfostran, daghems- och förskolearbetet styrs i Sibbo av lagar, förordningar och riksomfattande riktlinjer, planen för småbarnsfostran samt individuella planer för varje barn. Lagen (1973/36, 2a §) och förordningen (1973/239, 1a §) om barndagvård samt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) fastställer subjektiv rätt för varje barn att delta i den småbarnsfostran och förskoleundervisning som sker inom ramen för dagvården.

Sibbos tjänster inom småbarnsfostran erbjuder familjerna i kommunen dagvård, förskoleundervisning, öppen lekverksamhet och tillfällig vård. Det finns 17 kommunala daghem i Sibbo, av vilka 10 är belägna i norra Sibbo och 7 i södra Sibbo. Daghemmen erbjuder såväl finsk-, svensk- som tvåspråkig dagvård i olika former (gruppfamiljedaghem, skiftesdaghem och vanligt daghem). Dessutom finns det i Sibbo flera daghem som erbjuder tjänster inom småbarnsfostran antingen som köptjänst eller privat. Det finns såväl finsk- som svenskspråkiga familjedagvårdare i både norra och södra Sibbo. Deras betydelse i fostrarrollen är viktig i synnerhet i de avlägset belägna byarna, där det sällan finns daghem. I maj 2017 fanns det sammanlagt 1055 Sibbobarn i dagvård och förskola. Av dem uppgick antalet barn som talar andra språk än finska eller svenska som modersmål och är i behov av stöd för att lära sig språket till 41.

Invandrarfamiljerna blir uppmärksammade som jämlika kommuninvånare inom småbarnsfostran och förskoleundervisningen i Sibbo. De centrala verksamhetsidéerna i småbarnsfostran i Sibbo stöder sig på FN:s konvention om barnets rättigheter. I enlighet därmed är utgångspunkterna för småbarnsfostran i Sibbo principerna om barnets människovärde, förbud mot diskriminering, att barnet ska behandlas jämlikt, barnets bästa och barnets rätt att leva och utvecklas harmoniskt. Som centrala värden i Sibbo kommuns plan för småbarnsfostran har skrivits in barnets rätt till en god barndom, trygghet, avsaknad av brådska, respekt för och omsorg om andra människor och naturen samt tolerans.

I tjänsterna inom småbarnsfostran beaktas modersmålet och den kulturella bakgrunden hos ett barn med invandrabakgrund och man stöder barnets integration i det finländska samhället. I småbarnsfostran beaktar man att integrationsprocessen för barn med invandrabakgrund ofta inleds i dagvården och att dagvården är en viktig kanal för språkinläringen. Fostringsgemenskapen med föräldrarna stöds och dagvården stöder också hela familjens integration genom att vägleda familjen avseende kommunens tjänster och den finländska kulturen. Tolktjänster används alltid vid behov vid samarbetsamtalen med föräldrarna. I alla daghem i Sibbo används en verksamhetsmodell, enligt vilken man för ett barn med främmande språk som modersmål under de tre första daghemsmånaderna reserverar två platser, så att man kan uppmärksamma hans eller hennes särskilda behov.

I dagvården utarbetas det för varje barn en individuell plan för småbarnsfostran. Med barnen med invandrabakgrund poängteras i planen inläringen av finska/svenska samt upprätthållandet av det egna språket. I samband med planen för småbarnsfostran av ett barn med invandrabakgrund kan man tillsammans med föräldrarna utarbeta en plan för att stödja finska/svenska. Undervisningen i finska/svenska som andra språk sker naturligtast som en del av den normala dagliga verksamheten, men dessutom kan man ordna undervisning på finska/svenska i en smågrupp. I daghemmen i Sibbo har man också tagit i bruk en blankett för uppföljning av S2-språket, med vilken man följer upp barnets språkliga utveckling. I Sibbo finns det en specialbarntädgårdslärare som har avlagt behörighetsutbildning i finska som andra språk (S2). I mån av möjlighet kan man för ett barn också ordna undervisning i det egna modersmålet, om det i daghemmet eller närdaghemmen finns fyra barn som talar samma språk. Undervisning i svenska som andra språk har man tills vidare inte erbjudit, även om detta rekommenderas i den riksomfattande läroplanen för förskolan.

Förutom den kommunala dagvården ordnar Sibbo kommun också dagligen öppen småbarnsfostran, till vilken barn under skolåldern som är i hemvård är välkomna med sina föräldrar och vårdare. Till verksamheten hör bl.a. klubb- och familjeklubsverksamhet, parkverksamhet och babyfamiljsverksamhet, vilka innefattar pyssel, sång, sagostunder och gymnastik med beaktande av klienternas önskemål. Att hänvisa till tjänsterna är en central och viktig gemensam uppgift för dem som sysslar med familjearbete, småbarnsfostran, hälsovård och andra som arbetar med invandrarfamiljer.

Förskoleundervisning

Sibbo ordnar förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning i såväl dagvårdens som skolornas förskoleenheter. Förskoleundervisningen baserar sig på lagen om grundläggande utbildning samt på de nationella grunderna för läroplanen för förskoleundervisningen, Sibbo kommuns plan för förskoleundervisningen samt enheternas egna planer och de individuella planerna för varje barn. Förskoleundervisningen är avgiftsfri och förpliktande, och avsedd för alla barn under skolåldern ett år innan läroplikten börjar. Även barn med tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen senare har rätt till avgiftsfri förskoleundervisning.

Förskoleundervisningen av barn med invandrarbakgrund ordnas i förskoleundervisningsgrupper avsedda för alla barn eller i stödda förskoleundervisningsgrupper. De särskilda målen för förskoleundervisningen av barn med invandrarbakgrund är systematisk undervisning i finska/svenska samt att stödja barnets eget modersmål. För att de barn med ett främmande språk som modersmål som studerar i förskoleundervisningen ska få det bästa möjliga stödet för att börja grundskolan, vore det på sin plats att i förskoleundervisningsgrupperna göra finska som andra språk -språkkartläggningar. Utgående från språkkartläggningen kunde man hänvisa barnet till den skola som passar bäst eller utbildning som förbereder för den grundläggande utbildningen. En språkkartläggning av det egna modersmålet ska också övervägas till exempel i sådana fall där det behövs mer information om eventuella inlärningssvårigheter. I förskoleundervisningen har det hittills ännu inte förelegat behov av en smågrupp för förberedande förskoleundervisning. Man bör dock fästa uppmärksamhet vid ordnandet av förberedande förskoleundervisning och ordna sådan åtminstone integrerat i förskoleundervisningsgrupperna med olika slags stödåtgärder. Dessutom har samarbetet mellan tjänsterna inom småbarnsfostran och den grundläggande utbildningen i den utbildning som förbereder för den grundläggande utbildningen och S2-undervisningen kommit upp som ett framtida utvecklingsområde.

Tabell 6: Det integrationsfrämjande arbetet i småbarnsfostran och förskoleundervisningen som en uppgiftshelhet

Mål	Åtgärd	Ansvarig instans	Indikator
Varje barn med invandrarbakgrund har möjlighet till kommunal dagvård och förskoleundervisning	Det ordnas dagvårdsp plats eller alternativ verksamhet för ett barn med invandrarbakgrund	Placeringskoordinatörerna inom tjänsterna för småbarnsfostran	Antalet invandrabarn i småbarnsfostran och förskoleundervisningen
En fungerande fostringsgemenskap mellan invandrarfamiljen och personalen	Samarbete med invandrarfamiljen: förhandlingar om fostran, hänvisning till tjänsterna	Daghemsföreståndarna Daghemmens personal	Tillvägagångssätten när dagvården inleds Antalet förhandlingar om fostran utifrån barnets behov
Man stöder barnets språkliga och know-how -färdigheter	Förberedande förskoleundervisning ordnas vid behov enligt bedömningen av S2/R2-behovet Det ordnas smågruppsundervisning i finska/svenska Barnets språkliga utveckling stöds med smågruppsverksamhet i integrerade grupper	Tjänster för småbarnsfostran Den lärare som svarar för S2/R2-undervisningen/special-lärarna inom småbarnsfostran Samarbete mellan utbildningstjänster och tjänsterna för småbarnsfostran Speciallärare	Antalet barn i den förberedande förskoleundervisningen och i S2/R2-lärokursen i småbarnsfostran

Ett barn med invandrarbakgrund hänvisas från förskoleundervisningen till en lämplig skola eller en förberedande klass	En S2/R2-lärare bedömer språkkunskaperna hos ett barn i förskoleundervisning med främmande språk som modersmål och barnet hänvisas till en lämplig skola/förberedande undervisning.	Samarbetet med utbildningstjänster	Antalet utförda språkbedömningar och antalet barn i den förberedande undervisningen
Arbetstagarna inom småbarnsfostran får stöd för arbetet med mångkulturbarn och -familjer	Det erbjuds mångkulturutbildning åt arbetstagarna	Ledningen för tjänster för småbarnsfostran, daghemsföreståndarna	Antalet utbildningar i mångkulturalism och antalet deltagare

Utveckling av det mångkulturella arbetet i Sibbos tjänster för småbarnsfostran

- För att barnhemmens fostringspersonal ska ha möjlighet att utveckla den mångkulturella småbarnsfostran i Sibbo, bör man för att stödja personalens integrationsarbete ordna utbildning i mångkulturalism.
- Utreda möjligheten att anställa en ambulerande S2-barnträdgårdslärare. Efter det senaste programmet för integrationsfrämjande har man konstaterat att det finns en efterfrågan och ett behov av en ambulerande S2-barnträdgårdslärare. Målet är att en person skulle ha en djupare insikt om behoven av stöd för barnens språk.
- Det är viktigt att utveckla den förberedande förskoleundervisningen. Möjligheten till samarbete mellan tjänsterna för småbarnsfostran och utbildningstjänsterna i den förberedande och S2-undervisningen bör kartläggas.

5.7 Grundskolan som stöd för integrationen

Enligt lagen om grundläggande utbildning gäller läroplikten alla barn som är varaktigt bosatta i Finland oberoende av nationalitet. Målet för den grundläggande utbildningen i Sibbo är att stödja alla elevers uppväxt som människor och medlemmar av samhället och att lära ut nödvändiga kunskaper och färdigheter.

Det finns sammanlagt 15 läroanstalter som erbjuder grundläggande utbildning i Sibbo kommun: åtta svenskspråkiga skolor med årskurserna 1–6 och en svenskspråkig skola med årskurserna 7–9 (Kungsvägens skola) samt fyra finskspråkiga skolor med årskurserna 1–6, en finskspråkig enhetsskola (Sipoonlahden koulu) och en finskspråkig skola med årskurserna 7–9 (Sipoonjoen koulu). De svensk- och finskspråkiga högstadieskolorna (Kungsvägens skola och Sipoonjoen koulu) har sedan inledningen av läsåret 2016–2017 fungerat i samma skolbyggnad i skolcentret Nickby Hjärta.

De finskspråkiga grundskolorna hade i september 2017 sammanlagt 1 726 elever, av vilka 97 eller 5,6 procent hade ett främmande språk som modersmål. År 2012 hade 3,9 procent av eleverna ett främmande språk som

modersmål, så antalet elever med ett främmande språk som modersmål har alltså stigit rätt så mycket under de senaste åren. Det sammanlagda antalet elever i de svenskspråkiga skolorna var åter 975, av vilka 3 eller 0,3 procent hade ett främmande språk som modersmål, vilket är lika många som år 2012.

Undervisningen av barn med invandrabakgrund sker främst i elevernas närskola. Vid behov läggs undervisning eller förberedande undervisning i finska/svenska som andra språk till elevernas personliga läroplaner.

I Sibbo håller man som bäst på att starta ett tvåårigt projekt vid namn OPINTIESI, där målet är att planera en enhetlig utbildningsväg för invandrare och asylsökande. I projektet är målgruppen och experterna inom undervisningen i varje skede medvetna om tillgången till undervisning, möjligheterna att ordna undervisning samt de tillbudsstående stödåtgärderna. Under projektet satsar man på utbildningsmöjligheter för lärarna och ger dem tid att utveckla och planera verksamheten. Mer information om projektet finns på webbplatsen för Sibbos utbildningstjänster.

Undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen

För barn och ungdomar med invandrabakgrund, som inte kan tillräckligt finska/svenska för att kunna studera i en finsk-/svenskspråkig undervisningsgrupp bör man i mån av möjlighet sträva efter att ordna undervisning som förbereder för grundläggande utbildning. I den förberedande undervisningen skapar man en god grund för skolgång i Finland, och därför är den mycket nyttig för en person som nyligen kommit till landet. I grupperna i den förberedande utbildningen studerar man finska eller svenska språket samt centrala begrepp i andra läroämnen i enlighet med en för var och en elev särskilt utarbetad plan för elevens lärande. Den förberedande undervisningen ordnas antingen i närskolan, i samarbete närskolor emellan eller i en förberedande smågrupp.

Förberedande utbildning ges åt 6–10-åringar minst 900 timmar och åt äldre minst 1000 timmar. När språkkunskapen är tillräcklig överförs barnet till närskolan till den klass som svarar mot dess ålder och färdighet. Eleverna studerar i ett så tidigt skede som möjligt i finskspråkiga undervisningsgrupper de ämnen, i vilka de klarar sig även med bristfällig språkkunskap. I Sibbo fungerar för tillfället en förberedande klass samt en övergångsklass där målet är att stödja övergången till allmän undervisning.

Finska eller svenska som andra språk samt litteratur

I den grundläggande undervisningen kan invandrarelever studera finska eller svenska enligt lärokursen finska eller svenska som andra språk samt litteratur (S2/R2), som i avseende om mål avviker från undervisningen av elever som studerar finska/svenska som modersmål. Målet är att stödja elevens språkutveckling i finska/svenska och hjälpa eleven att uppnå en så god språkkunskap som möjligt med tanke på studierna i andra ämnen samt att söka sig till fortsatta studier. Eleverna ges vid behov stöd även på andra delområden av lärandet i syfte att uppnå likvärdiga färdigheter för lärande. För en invandrarelev kan en plan för lärande utarbetas, som kan utgöra en del av elevens integrationsplan. (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, 2014).

Man bör dessutom minnas att alla elever med invandrabakgrund inte behöver S2- eller R2-undervisning, utan en del kan klara av de allmänna målen i modersmål och litteratur. Till exempel de som kommit från ett nordiskt land klarar sig vanligtvis bra i svenskspråkiga skolor, många invandrare har lärt sig språket bra redan tidigare i småbarnsfostran och som barn med invandrabakgrund klassificeras även en del av dem som fötts i Finland och som kan ha mycket goda färdigheter i finska eller svenska språket.

Stöd för att upprätthålla det egna modersmålet

Förutom studier i finska är det viktigt att stödja upprätthållandet av barnets eget modersmål. Varje elevs språkliga och kulturella identitet ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Man strävar efter att ordna undervisning av eget modersmål för de elever som har ett annat språk än finska eller svenska som modersmål.

I Sibbo verkar inlärningsgrupper med ryska och estniska som eget modersmål. Man ska följa med hur behoven ändras och eventuellt ordna modersmålsundervisning för andra språkgrupper. Behovet att utvidga språk-utbudet bör kartläggas under perioden för detta program för integrationsfrämjande.

Undervisning enligt elevens eget trossamfund

En elev har rätt att få undervisning enligt sitt eget trossamfund, om antalet elever som hör till trossamfundet i fråga är minst tre och föräldrarna begär att undervisning skall ges.

I Sibbo ges det förutom evangelisk-luthersk religionsundervisning enligt majoriteten undervisning i den ortodoxa religionen och livsåskådningskunskap. Det har också framlagts önskemål om undervisning av andra religioner, till exempel Islam och ordnande av undervisning har utretts, men det har varit utmanande att hitta personal. Man har också begrundat möjligheten att ordna distansstudier, och denna möjlighet bör kartläggas i framtiden om det inte är möjligt att ordna närstudier.

Tabell 7: Integrationsarbetet i den grundläggande utbildningen i Sibbo som uppgiftshelhet

Mål	Åtgärder	Ansvarig instans	Indikatorer
En elev med invandrabakgrund får de språkliga beredskaper, kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna delta i den grundläggande utbildningen	I kommunen ordnas undervisning som förbereder för grundläggande utbildning	Bildningsväsendet	Hur den förberedande undervisningen förverkligas samt dess innehåll
Elevens finska/svenska utvecklas och han/hon uppnår en så god språkkunskap som möjligt med tanke på studier i andra ämnen och fortsatta studier	Man försäkras sig om att den undervisning i S2/R2-språk som kommunen ordnar är tillräcklig	Utbildningstjänster	Antalet lärare och undervisningstimmar i S2/R2-språk i förhållande till det antal elever som behöver undervisning
Upprätthållandet av barnets eget modersmål stöds	Vid behov ordnas fler undervisningsgrupper i det egna modersmålet	Utbildningstjänster	Antalet inlärningsgrupper i det egna modersmålet i relation till antalet barn med främmande språk som modersmål
Barnens tillhörighet till det egna trossamfundet stöds	Vid behov ordnas nya smågrupper för religionsundervisning	Utbildningstjänster	Antalet smågrupper i religionsundervisningen

Personalen inom den grundläggande utbildningen får stöd för att stödja barnens mång-/tvåspråkighet och kulturidentitet	Personalen inom den grundläggande utbildningen får den mångkulturalismutbildning och fortbildning som svarar mot behoven	Utbildningstjänster	Antalet utbildningar och deltagare
--	--	---------------------	------------------------------------

Utveckling av det mångkulturella utbildningsarbetet i Sibbo

- Man ska följa upp behovet av en svenskspråkig förberedande grupp och R2-undervisning. Om elevantalet är litet för att ordna en separat grupp, ska eleverna i den svenskspråkiga förberedande undervisningen integreras med den egna närskolan med olika slags stödåtgärder och R2-undervisningen ordnas i en normal undervisningsgrupp genom att differentiera undervisningen.
- Man strävar efter att ordna undervisningen i den egna religionen för barnen, om föräldrarna begär det och det kommer minst tre elever till gruppen.
- Man strävar efter att ordna undervisning i det egna modersmålet för barnen, om gruppstorleken är minst fyra.
- Man strävar efter att utveckla utbildningsverksamheten för personalen
- Utveckling av en övergripande lärtig för barn med invandrabakgrund, från småbarnsfostran ända fram till högstadiet

5.8 Integrationsutbildning för personer som är över 16 år

För en invandrare som överskridit läropliktsåldern och bott under tre år i Finland, vars färdigheter inte räcker till för gymnasie- eller yrkesinstitutsstudier, kan integrationsutbildning erbjudas i form av arbetskraftsutbildning via arbets- och näringsbyrån. Invandraren kan också hänvisas till studier på egen hand av kommunen, arbets- och näringsbyrån eller på personens eget initiativ. Invandrarens behov som rör utbildning bedöms i den inledande kartläggningen. I integrationsplanen kommer man överens om deltagande i integrationsutbildning, men att delta i utbildningen förutsätter ändå inte att en integrationsplan har uppgjorts. Det är en gemensam uppgift för hela kommunen att hänvisa till utbildning, såsom även integrationsarbetet i dess helhet. Exempelvis invandrantjänsters socialhandledning, stödboendet, det uppsökande ungdomsarbetet och ungdomsfamiljearbetet som bedrivs i Sibbo spelar en viktig roll för att hänvisa personer med invandrabakgrund till utbildning som svarar mot behoven.

I praktiken kan man som integrationsutbildning erbjuda t.ex. påbyggnadsundervisning i den grundläggande undervisningen, grundläggande utbildning för vuxna, utbildning för invandrare, vilken förbereder för den grundläggande yrkesutbildningen (MAVA) eller yrkesstartutbildning. Dessa innefattar bl.a. undervisning i finska eller svenska och vid behov undervisning i läs- och skrifvfärdighet samt annan undervisning, som främjar inträde i arbetslivet och fortsatt utbildning samt samhälleliga och kulturella färdigheter och färdigheter med anknytning till förmågan att klara sig i livet.

Hänvisningen till integrationsutbildning sker alltid utifrån individens behov och livssituation. Invandrare som är utanför arbetslivet, såsom äldre invandrare eller personer som lider av ett handikapp eller en sjukdom, kan hänvisas till sådan integrationsfrämjande frivillig utbildning som är lämplig för personen i fråga. Det är möjligt att svara mot dessa personers utbildningsbehov genom att säkerställa att utbudet av frivilliga studier

är tillräckligt omfattande och mångsidigt och hjälper personerna att hitta olika utbildningsalternativ. Alla invandrare behöver ändå inte integrationsutbildning. Beroende på personens arbets- och utbildningserfarenhet är det möjligt att yrkesutbildning är det primära alternativet.

Ordnanande av integrationsutbildning

När arbets- och näringscentralen ordnar integrationsutbildningen som arbetskraftspolitisk yrkesutbildning svarar närings-, trafik- och miljöcentralen för anskaffningen av integrationsutbildningen inom sitt område. Kommunen kan såväl ordna integrationsutbildning som hänvisa en invandrare till frivilliga studier som är lämpliga för denne och som ordnas av en annan aktör. Inom de närbelägna områdena erbjuder bl.a. följande instanser integrationsutbildningstjänster:

- Sibbo medborgarinstitut
- Amisto och Point College, Borgå
- Borgå Folkakademi (erbjuder ett svenskspråkigt alternativ för integrationsutbildningen)
- Järvenpään Seurakuntaopisto
- Keravan aikuislukio
- Keuda (många verksamhetspunkter, en i Sibbo)
- Affärsverket Edupoli, Borgå
- Eiran aikuislukio
- Yrkesinstitutet Prakticum

Vid planeringen av tjänster är det skäl att minnas att det av statsandelarna för utbildnings- och kulturväsendet beviljas finansiering för utbildning för invandrare, som förbereder för yrkesutbildning, för utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv samt för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Reformen av den grundläggande utbildningen för dem som överskridit läropliktsåldern träder i kraft i början av år 2018 enligt regeringens riktlinjer. I och med reformen övergår bl.a. undervisningen av läs- och skrivfärdigheter till en del av utbildningssystemet. Därtill bereds som bäst en lagändring som skulle stärka det fria bildningsarbetet roll inom integrationsutbildningen för invandrare. De här reformerna innebär att kommunens roll som anordnare av integrationsutbildning stärks. I Sibbo har man inte ännu fattat beslut om huruvida kommunen tänker ordna integrationsutbildning, men Sibbo Medborgarinstitut har meddelat sitt intresse för att ordna åtminstone en del av utbildningen.

Alternativ i integrationsutbildningen

Det finns många olika individuella lärtigar inom integrationsutbildningen. Här har man listat exempel på integrationsutbildningar som ofta erbjuds till personer som ska integreras:

Utbildning för invandrare, vilken förbereder för den grundläggande yrkesutbildningen (MAVA):

Den förberedande utbildningen är avsedd för invandrare som har för avsikt att söka till grundläggande yrkesutbildning som leder till examen. Utbildningen har som mål att ge studeranden de språkliga och andra färdigheter som behövs för att övergå till yrkesinriktade studier.

Påbyggnadsundervisning efter den grundläggande utbildningen (den s.k. tionde klassen för invandrare):

För att öka invandrarnas förutsättningar för fortsatta studier kan man erbjuda påbyggnadsundervisning efter den grundläggande utbildningen. Utbildningen räcker ett läsår, under vilket eleven kan höja sina vitsord i den grundläggande utbildningen, genomföra yrkesinriktade eller gymnasiestudier eller bekanta sig med olika yrkesområden. Målet är att den studerande uppnår tillräckliga färdigheter i finska eller svenska språket och andra ämnen för att kunna fortsätta sina studier i en läroanstalt på andra stadiet och kunna uppnå framgång i arbetslivet. Det har varit utmanande att få platser i påbyggnadsundervisningen efter den grundläggande utbildningen, och ordnandet av påbyggnadsundervisning bör kartläggas.

Grundläggande utbildning för vuxna:

Om en invandrare över 16 år saknar avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen, kan han/hon delta i grundläggande utbildning för vuxna. Studierna varar 1–3 år och de studerande kan avlägga hela lärokursen i den finländska grundläggande utbildningen eller delar av den. Grundläggande utbildning för vuxna ordnas bl.a. i Keravan aikuislukio och Eiran aikuislukio.

Orienterande och förberedande utbildning för grundläggande yrkesutbildning (Yrkesstarten):

Yrkesstarten är avsedd för elever som avslutat den grundläggande utbildningen men ännu inte gjort sitt yrkesval eller som av några andra orsaker inte har tillräckliga färdigheter att delta i fortsatta studier genast efter grundskolan. Målet är att den studerande får färdigheter att söka sig till yrkesinriktad utbildning som leder till grundexamen genom att mångsidigt bekanta sig med olika utbildningsområden och arbetslivet och yrken.

Tabell 8: integrationsutbildningen av dem som är över 16 år som en helhet

Mål	Åtgärder	Ansvarig instans	Indikatorer
En invandrare som är över 16 år får de nödvändiga färdigheterna för utbildning på andra stadiet och arbetslivet	Personen hänvisas till integrationsutbildning som svarar mot hans/hennes behov	Arbets- och näringsbyrån En ansvarig arbetstagare hos kommunens invandrar-tjänster Utbildningstjänster Sektorsövergripande sam-arbete	Antalet elever som hänvisats till integrationsutbildning och antagningsprocenten Antalet elever som deltar i utbildning på andra stadiet efter integrationsutbildningen samt antagningsprocenten

Utveckling av utbildningen för personer som är över 16 år

- Skapande av sektorsövergripande samarbete mellan arbets- och näringsbyrån, kommunen och den tredje sektorn
- Kartläggning av lämpliga utbildningar i närområdet för personer som är utanför arbetslivet
- De funktioner som stöder integrationsutbildningen utvecklas lokalt och rekryteringen till arbetspraktikplatser sker lokalt

5.9 Åtgärder till stöd för invandrarnas sysselsättning

Invandrarnas sysselsättningsgrad är i Finland lägre än den ursprungliga befolkningens i alla åldersgrupper. År 2015 var sysselsättningsgraden bland 18–64-åringar med ett främmande språk som modersmål 49,5%, medan den var 69,28% bland den ursprungliga befolkningen. År 2015 var sysselsättningsgraden för 18–64-åringar i Sibbo 79 %. Det är ur såväl invandrarens som den mottagande kommunens synvinkel viktigt att invandrarna sysselsätts. Å ena sidan är sysselsättning en av de primära faktorer som främjar integration och en bra integration främjar å andra sidan sysselsättning. Dessutom erbjuder invandringen också ett svar på den framtida brist på arbetskraft som de åldersklasser som lämnar arbetsmarknaden genom att gå i pension föranleder. Detta uppmärksammas också i strategin Migrationens framtid 2020, vars syfte är att staka ut vägen för en aktivare och mer föregripande invandringspolitik. I strategin Migrationens framtid 2020 beaktas också nätverkens betydelse för att bli sysselsatt samt vikten av att påverka attitydklimatet i arbetslivet.

I Sibbos nuvarande strategi beaktas den snabba befolkningsökningen i förhållande till antalet arbetsplatser. Sibbos mål är att fördubbla antalet arbetsplatser från år 2013 till år 2025. Av invandrarbefolkningen i Sibbo och hela Finland är största delen i arbetsför ålder och det är allt viktigare att sysselsätta invandrarna och dra nytta av deras kunskaper också i Sibbo. Tabellen beskriver befolkningens fördelning på olika åldersgrupper i Sibbo i fråga om hela befolkningen samt i fråga om dem som har ett främmande språk som modersmål. Den utvisar att av de kommuninvånare som har ett främmande språk som modersmål är 70 procent i åldern 24–64 år, medan motsvarande tal för hela befolkningen är drygt 52 procent.

Tabell 9: Sibbos befolkning enligt språk och ålder 31.12.2016 (Statistikcentralen)

Åldersgrupp	0-14 år	15-24	25-44	45-64	65-
Befolkning totalt (%)	19,73	11,09	<u>22,93</u>	29,36	16,89
Övriga än finsk-, svensk- och samiskspråkiga (%)	14,63	11,06	<u>43,16</u>	27,82	3,33

Med tanke på sysselsättningen av invandrarna är det av primär vikt att beakta utbildningsbehoven och kanaliseringen till arbetslivet. Också de invandrare som bor i Sibbo har fört fram behovet av en smidig övergång till arbetslivet exempelvis via läroavtal. Nylands arbets- och näringscentral svarar för de arbetskraftstjänster och övriga åtgärder, som främjar och stöder sysselsättningen och integrationen av de invandrare som bor i Sibbo och som anmäler sig som arbetssökande. Det är arbets- och näringscentralens uppgift att starta den inledande kartläggningen för en invandrare som är arbetslös och registrerad som arbetssökande vid arbets- och näringsbyrå. Den utarbetar också integrationsplaner och erbjuder integrationsutbildning som arbetskraftspolitisk åtgärd.

Sibbo hör till Nylands arbets- och näringsbyrås område, men kommunen har inte eget verksamhetsställe. Sibboborna kan uträtta sina ärenden vid önskat verksamhetsställe i Nyland: Helsingfors, Esbo, Vanda, Hyvinge, Träskända, Kervo, Lojo, Borgå eller Raseborg. Mer uppgifter om områdets arbets- och näringsbyråer hittar man på sajten: <http://toimistot.te-palvelut.fi/sv/uusimaa>.

Förutom arbets- och näringscentralen ordnar Sibbo kommuns Livscykeljänster för personer i arbetsför ålder olika slags sysselsättningsfrämjande tjänster, såsom arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, arbetsprövning, lönestödsarbete och läroavtalsutbildning. Målet är att förbättra klientens arbets- och funktionsförmåga och sysselsättningsmöjligheter samt att klarlägga de fortsatta planerna. Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är sysselsättningsfrämjande verksamhet som anordnas av kommunen och som grundar sig på lagen. Den baserar sig på en individuell aktiveringsplan som utarbetas tillsammans med klienten. Verksamheten är avsedd för långtidsarbetslösa som på grund av arbetslösheten får utkomststöd eller arbetsmarknadsstöd.

Rehabiliterande arbetsverksamhet ordnas vid olika verksamhetsställen i kommunen. Verksamhetscentret Vägskäl som lyder under socialarbetet erbjuder rehabiliterande arbetsverksamhet för långtidsarbetslösa, rehabiliterande arbetsverksamhet för unga och vuxna, arbetsprövning, lönesubventionerat arbete, läroavtalsstudier samt arbetslivsträning. Vägskälet är öppet också för långtidsarbetslösa med invandrabakgrund och erbjuder enligt överenskommelse sina lokaler exempelvis för grupper som studerar finska/svenska.

Antalet klienter med invandrabakgrund kommer sannolikt att öka även inom sysselsättningstjänsterna under de närmste åren. En av orsakerna till detta är att år 2018 närmar sig integrationsperioden sig slutet för många personer med flyktningbakgrund. Som en följd av det här blir sysselsättningstjänsternas roll ännu viktigare än förut då det gäller att stödja sysselsättningen av dessa klienter. Inom sysselsättningstjänster bör man följa upp antalet klienter med invandrabakgrund och eventuellt även kartlägga behovet av extra resurser i framtiden. Även skapandet av god praxis i syfte att stödja sysselsättningen av klienter med invandrabakgrund bör utvecklas under de närmaste åren.

Tabell 10. Det sysselsättningsstödande arbetet som en helhet

Mål	Åtgärder	Ansvarig instans	Indikatorer
Främja sysselsättningen av klienter med invandrabakgrund	Klienter med invandrabakgrund hänvisas till sysselsättningsfrämjande tjänster som ordnas av kommunen och arbets- och näringsbyrån Arbetsgivarna i kommunen sporras till att sysselsätta personer med invandrabakgrund	Arbets- och näringsbyrån Den sektorsövergripande samserVICEN Kommunens sysselsättnings-tjänster	Antalet arbetslösa och långtidsarbetslösa med invandrabakgrund i relation till medeltalet i kommunen. Antalet invandrare som deltar i sysselsättningsfrämjande tjänster

Utveckling av arbetet för att stödja sysselsättningen av invandrare

- För klienter med invandrabakgrund hittas en lämplig yrkesutbildning som främjar sysselsättningen.
- Praxis som främjar sysselsättningen av klienter med invandrabakgrund utvecklas så att den svarar mot klienternas behov.
- Om antalet klienter ökar betydligt måste även behovet att extra resurser kartläggas
- Kommunens arbetsgivare uppmanas att erbjuda arbetsprövning för personer med invandrabakgrund

5.10 Hälsovårdstjänster

Enligt folkhälsolagen (66/1972) och lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) ska kommunen ordna hälso- och sjukvårdstjänster i enlighet med bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen. Sibbo erbjuder invandrarna samma lagstadgade hälso- och sjukvårdstjänster som övriga kommuninvånare inklusive rådgivningsbyrå-, skolhälsovårds-, studerandehälsovårds- och sjukvårdstjänster. Dessutom förutsätts det i 13 § i hälso- och sjukvårdslagen att det ska ordnas hälsoundersökningar för unga och personer i arbetsför ålder år, som faller utanför studerande- eller företagshälsovården.

Enligt undersökningar anlitar invandrabefolkningen i snitt social- och hälsovårdstjänster mindre än kommuninvånarna i allmänhet. I det inledande skedet av integrationsprocessen bland flyktingar och asylsökande är behovet av tjänster dock större beroende på de särskilda tjänster som fastslås i social- och hälsovårdsministeriets anvisningar. (Gissler, Malin & Matveinen, 2006; Polichtchouk, 2012.) För övriga invandrare ordnas det hälsoundersökningar enligt behov.

Enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen ska den offentliga sjuk- och hälsovården alltid ge brådskande sjukvård till alla som behöver det oberoende av om personen är en kommuninvånare eller på andra grunder har rätt till sjuk- och hälsovårdstjänster. Personer som vistas i landet utan papper är alltså berättigade till brådskande vård över allt i landet. Av dem kan man ta ut fullt pris för de verkliga kostnaderna för brådskande vård och läkemedel. Kommunens sjuk- och hälsovård kan också erbjuda nödvändig icke-brådskande vård, som patienten i regel ska betala själv. (Social- och hälsovårdsministeriet, kommuninfo 2/2017)

Inresekontroller, hälsoundersökning och tandvård

För kvotflyktingar görs en hälsokontroll och en screening för infektionssjukdomar enligt anvisningarna i social- och hälsovårdsministeriets publikation Förebyggande av flyktingars och asylsökandes infektionsproblem (2010), med beaktande av ursprungslandet. Hälsokontrollen och screeningen för infektionssjukdomar för asylsökande görs redan på förläggningen. I den omfattande hälsoundersökning, den s.k. inresekontrollen, som görs senast två veckor efter ankomsten till landet, gör en hälsovårdare en första intervju och undersökning samt en preliminär bedömning av behovet av särskilt stöd. Vid den första intervjun går man igenom alla centrala frågor som rör hälsan och välbefinnandet. I samband med den första intervjun och undersökningen planerar hälsovårdaren in screeningblodprov, avförings- och urinprov samt en röntgenbild av lungorna. Hälsovårdaren bokar tider till laboratoriet, röntgen samt vid behov en biträdande person som följer med, exempelvis en handledare eller tolk. Efter den första undersökningen hänvisar vårdaren klart sjuka personer till läkarmottagning inom loppet av en vecka. Till läkaren hänvisas även de i vars laboratorie- och röntgenresultat det finns någonting avvikande, alla under 7-åringar samt gravida hänvisas till läkaren vid mödrarådgivningen. Vaccinationsuppgifterna registreras på data och man gör upp en vaccinationsplan. (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer, 2010)

I detta skede meddelas närings-, trafik- och miljöcentralen om de personer som är i behov av särskilt stöd, vilkas social- och hälsovårdskostnader i 10 år ersätts av närings-, trafik- och miljöcentralen. Man begär lov av klienterna med flyktingbakgrund att överlåta hälsouppgifterna exempelvis till socialväsendet. Den personal som varit med vid den första kontrollen sänder barnens hälsouppgifter till rådgivningsbyrån och skolhälsovårdaren. Rådgivningsbyrån och skolhälsovården reserverar de tider som behövs för sina klienter. Dagvård, skola eller språkkurs kan inledas mycket snart efter att hälsoundersökningen gjorts. För invandrarklienter reserveras en längre mottagningstid än vanligt, eftersom användningen av tolk gör verksamheten långsammare. Inom tre veckor från ankomsten till Finland ska det i mån av möjlighet också ordnas ett besök hos tandvården.

I det arbete som främjar hälsa och välmående bland flyktingar är det viktigt med sektorsövergripande samarbete. I samband med hälsoundersökningarna ska det finnas möjlighet att konsultera en yrkesperson inom psykosocialt arbete och ha närkontakt med enheten för smittosamma sjukdomar, fysioterapin och tandvården. Det är ändamålsenligt att hänvisa kommunens hälsovårdsklienter med flyktingbakgrund till en hälsovårdare som är insatt i saken. I arbetet som främjar hälsa och välmående hos barn i skolåldern har skolhälsovården och elevvården en central roll. I Sibbo samarbetar skolhälsovården och elevvården med familjegrupphemmet och enheterna för stödboende samt ansvarar för att vaccineringsprogrammet slutförs. Vid behov anlitas alltid tolktjänster. Anvisningar i tolkfrågor återfinns i punkt 5.11. Tolkjänster i detta program.

Mentalvårdstjänster

En viktig del av hälsovårdstjänsterna som helhet är tillräckliga mentalvårdstjänster, särskilt för klienter med invandrarbakgrund. Särskilt personer med kvotflyktingbakgrund och de som gått igenom asylprocessen kan ha erfarenheter som belastar psyket. Flykten från ursprungslandet är redan i sig en tung upplevelse för psyket. Därutöver kan det finnas tortyr och traumatiserande våld i bakgrunden. Enligt Institutet för välfärd och hälsa (THL) har tre av fyra av dem som har flyktingbakgrund eller kommer från ett konfliktråde upplevt en våldsamt händelse. Det är alltså viktigt att de yrkespersoner som arbetar med dessa människor lär sig identifiera psykiska symptom och hänvisar personerna till rätt slags hjälp. I Sibbo verkar en psykiatrisk poliklinik som upprätthålls av HNS, samt kommunens egna missbrukar- och mentalvårdstjänster där man kan få hjälp med mentala problem. Minderåriga klienter kan få hjälp via rådgivningen, elevvården, HNS barnpsykiatriska poliklinik eller Borgå ungdomspsykiatriska poliklinik. Förutom dessa finns det i närområdet flera organisationer med specialkunns om rehabilitering av traumatiserade och torterade personer. Till exempel rehabiliteringscentret för torterade vårdar flyktingar och personer som beviljats uppehållstillstånd, som traumatiserats på grund av tortyr. Föreningen för mental hälsa i Finland erbjuder krishjälp och samtals hjälp för personer med invandrarbakgrund. Därtill har föreningen för mental hälsa i Finland rikligt med material om mental hälsa på olika språk.

Tabell 11: Helheten för hälsofrämjande

Mål	Åtgärd	Ansvarig instans	Indikator
Man ordnar de kontroller som ansluter sig till flyktingars och asylsökandes ankomst till landet	Inresekontroll: <ul style="list-style-type: none"> Senast 2 veckor efter ankomsten till landet preliminär bedömning av hälsovårdare, remisser till laboratorium och röntgen Vid behov läkarundersökning efter inresekontrollen Tandkontroll i mån av möjlighet 3 veckor efter ankomsten till landet 	Socialhandledaren bokar tiderna En vuxen hälsovårdare En skolhälsovårdare En tandskötare	Antalet inresekontroller i förhållande till flyktingar som mottagits

Klienter med flyktingbakgrund hänvisas till den hälsovårdstjänst som svarar mot behovet	Vuxna flyktingar fortsätter att besöka hälsovårdaren på vuxenhälsovården eller så hänvisas de vid behov till specialtjänster Barnen hänvisas till rådgivningsbyrån eller skolhälsovården	Hälsovårdstjänster En vuxenhälsovårdare Elevvården Rådgivningen	Antalet personer med flyktingbakgrund på hälsovårdscentralen och rådgivningsbyrån, i skolhälsovården Antalet specialkostnadsavtal som ingåtts med närings-, trafik- och miljöcentralen
Kommunens hälsovårdstjänster lämpar sig för alla kommuninvånare oberoende av deras bakgrund	Invånarna med invandrabakgrund handleds att använda hälsovårdstjänsterna Vid hälsovården säkerställer man att en tolk bokats för klienten vid behov	Hälsovårdstjänster	Antalet klienter med invandrabakgrund Antalet tolkar som bokats av hälsovårdstjänsterna

Utveckling av det mångkulturella hälsofrämjande arbetet i Sibbo

- Man erbjuder utbildning i mångkulturalism för de arbetstagare som önskar och behöver sådana
- Man lär sig identifiera symptomen hos traumatiserade klienter
- Man strävar efter att så snabbt som möjligt hitta rätt slags hjälp och stöd för dem som behöver mentalvårdstjänster
- Kommunen strävar efter att påverka mentalvårdstjänsterna i området och det att tjänsterna bättre skulle motsvara även behoven hos klienter med flyktingbakgrund.

5.11 Bostadstjänster

Vid ankomsten till kommunen söker en invandrare bostad via kommunen eller privata aktörer på samma sätt som vilken som helst person som flyttar till kommunen. Ett undantag är de personer som i egenskap av kvotflyktingar eventuellt flyttar direkt från utlandet till kommunen samt minderåriga barn och unga som anlänt ensamma till landet och som beviljats uppehållstillstånd.

Vad gäller de personer som flyttar inom flyktingkvoten förpliktar det avtal som ingås med närings-, trafik- och miljöcentralen kommunen att ordna bostad åt de personer som får kommunplats. Kommunen kan ordna en bostad via t.ex. KAS-hyrebostäder AB eller privata bostadsuthyrare. Man strävar efter att ordna bostäderna i Nickby eller Söderkulla. För minderåriga unga som anlänt till landet ensamma och som erhållit kommunplats ordnar Sibbo tjänster i familjegrupphem, stödboende och eftervård. För över 17-åriga ungdomar som anlänt till landet ensamma och som fått kommunplats ordnar kommunen en stödbostad där de unga bor antingen ensamma eller tillsammans med andra unga tills de fyller 21 år. I mån av möjlighet strävar man efter att ordna bostäderna så att den unga kan bo kvar där även efter att han/hon fyllt 21 år. Stödbostäderna är belägna i Nickby och Söderkulla. Boendehandledarna handleder de unga som bor i stödbostäder.

Alla över 17-åringar som bor självständigt betalar själva sin hyra. Det är möjligt att få bostadsbidrag och grundläggande utkomststöd från FPA för boende. Information stöd för boendet får man FPA:s sidor www.kela.fi eller FPA:s serviceställe i Sibbo, adress Stora Byvägen 20, 04130 SIBBO. Stora Byvägen 20, 04130 SIBBO.

Bostadssituationen är utmanande. Det är svårt att skaffa bostad i synnerhet för stora familjer, eftersom det knappast alls finns att tillgå sådana bostäder i den storlek som behövs, vars hyreskostnader skulle rymmas inom FPA:s gränser. Närings-, trafik- och miljöcentralen ersätter kommunen för de hyreskostnader som orsakas av att man reserverar bostäder för kvotflyktingar, om man måste hålla bostäderna tomma i väntan på att flyktingarna ska anlända till kommunen.

5.12 Tolk tjänster

Målet för det integrationsfrämjande arbetet är att en invandrare efterhand ska lära sig finska och/eller svenska, men i praktiken behöver såväl invandraren som den myndighet som har hand om hans/hennes ärenden ofta, i synnerhet i det inledande skedet av integrationsprocessen, tolk- och översättningstjänster för att det ska lyckas att uträtta ärendena och för att trygga klientens rättsskydd. Om personen inte kan finska eller svenska som används av en myndighet, ska myndigheten enligt språklagen (423/2003), lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), förvaltningslagen (434/2003) eller lagen om grundläggande utbildning (628/1998) ordna tolkning och översättning i ärendet.

Tolkningen/översättningen kan utföras på ett sådant språk som invandraren förstår tillräckligt väl med hänsyn till ärendets beskaffenhet. Målet är att såväl invandraren som tjänstemannen ska förstå varandra genom tolkens/översättarens förmedling.

Enligt integrationslagen (2010/§48) ersätter staten kommunerna för kostnader för tolkning den¹ ordnar för personer som avses i 2 § 2 och 3 momentet i lagen om främjande av integration. Det här avser till exempel tolkning som ordnas inom social- och hälsovården, vid utarbetandet av en integrationsplan och inledande kartläggning, användningen av integrationstjänster i det inledande skedet av ankomsten till landet och introduktionen av kommunen (hur man uträttar ärenden i affären, på posten och hos myndigheterna, använder kollektivtrafik osv.). Dessutom ersätts de tolknings- och översättningskostnader som uppstår i samarbetet mellan skolan och hemmet eller daghemmet *till fulla beloppet utan tidsgräns*. En förutsättning för att ersättningar ska betalas är i kraft varande avtal om mottagning av kvotflyktingar. Efter att en person fått finskt medborgarskap ersätts inte längre dessa kostnader.

De kostnader som orsakats av anlitaandet av tolk betalas ur anslagen för den sektor, där tolkkostnaderna har uppstått. I fråga om de personer för vilka ersättning utgår ansöks ersättningarna retroaktivt av närings-, trafik- och miljöcentralen. Noggrannare anvisningar om ansökan av ersättning för kostnaderna återfinns i arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpningen av lagen om främjande av integration. För att få ersättning förutsätts det att det finns ett program för integrationsfrämjande och ett avtal med närings-, trafik- och miljöcentralen om placering av flyktingar i kommunen.

¹ Vilka personer som omfattas av ersättningarna framgår ur arbets- och näringsministeriets anvisning 5.4.2012/TEM/910/00.03.05.02/2012

Sibbo har konkurrensutsatt leverantörerna av tolknings- och översättningstjänster och ingått avtal för olika språk med olika tjänsteleverantörer. Mer detaljerad information om användningen av tolktjänster finns i kommunens anvisningar för tolkning. Sibbo kommer att konkurrensutsätta tolknings- och översättningstjänsterna igen i början av år 2018.

Tabell 12: Tolktjänstheten

Mål	Åtgärd	Ansvarig instans	Indikatorer
När en person med invandrarbakgrund utträttar ärenden förstår både myndigheten och klienten varandra	Vid behov översätts eller tolkas ärendena på ett språk som klienten förstår	Myndigheterna på de olika avdelningarna	Antalet översatta handlingar och tolkade klientsammankomster

Utveckling av bruket av tolktjänster

- Anvisningarna i anknytning till användningen av tolk distribueras till alla kommunens avdelningar så att alla är medvetna om vilka anvisningar som gäller för användningen av tolktjänster.
- Vid behov handleder invandrartjänster de övriga avdelningarna i att beställa och använda en tolk.

5.13 Integrationsstödjande kultur- och fritidstjänster

Sibbo kommun erbjuder klienter med invandrarbakgrund i olika ålder samma möjligheter och rättigheter till fritidssysselsättningar och motion som övriga kommuninvånare. I samband med den intensiva handledningen i det inledande skedet kartlägger man också klientens intressen och hjälper honom/henne att hitta en trevlig fritidssysselsättning.

Kommunen har bibliotek i Nickby och Söderkulla samt en ambulerande biblioteksbus. I Sibbo verkar också ett medborgarinstitut som upprätthålls av kommunen och övervakas av undervisnings- och kulturministeriet, som erbjuder ett stort antal olika kurser. Invandrare är jämbördigt välkomna till kurserna tillsammans med den ursprungliga befolkningen. Medborgarinstitutet erbjuder bl.a. för utlänningar avsedda kurser i finska och svenska. Mer information på www-sidan http://www.sibbo.fi/se/kultur_och_fritid/medborgarinstitutet/institutet. Medborgarinstitutet har också ordnat badturer för kvinnor med invandrarbakgrund i Sibbo. Även behovet av simskola för kvinnor och män med invandrarbakgrund kartläggs.

Kommunens Ungdomsverksamhet ordnar verksamhet i Nickby och Söderkulla tätorter för sju år fyllda barn och unga samt för unga som är i särskild fara för att marginaliseras. Verksamheten ordnas bl.a. i ungdomslokalerna. Kommunen stödjer även ungdomsverksamhet som ordnas av tredje sektorn. Mer information på www-sidan http://www.sibbo.fi/se/kultur_och_fritid/ungdomstjanster/ovrig_service.

I Hindsby barnträdgård och Paipis barnträdgård ordnar kommunen lekverksamhet för barn som inte behöver kommunal dagvård. Barnen kan också delta i utflykter och evenemang utanför hemmen. Dessutom ordnas det för föräldrarna föräldrakvällar och diskussioner om fostringsmål.

Den tredje sektorn som arrangör för kultur- och fritidsverksamhet

De olika organisationerna är av ansevärd betydelse i den dubbelriktade integrationen i synnerhet genom att de erbjuder kultur- och fritidstjänster. I statsrådets migrationsstrategi och i integrationslagen framhävs organisationernas betydelse vid främjandet av dialogen mellan befolkningsgrupperna i vardagen. Dessutom är den tredje sektorns möjligheter att arrangera t.ex. insamlingar av vinterkläder och husgeråd och åtgärder som främjar familjeintegrationen, t.ex. familjeläger och vänverksamhet viktig exempelvis i mottagningen av flyktingar. I Sibbo verkar bl.a. Mannerheims Barnskyddsförbund och Folkhälsan, Marthaförbundet, 4H-förbundet, Finlands Röda Kors, scouterna och församlingarna.

Mannerheims Barnskyddsförbund i Sibbo ordnar med frivilligkrafter familjekaféverksamhet en gång per vecka i Nickby. Dessutom har Mannerheims Barnskyddsförbund ordnat familjefadderverksamhet och vänverksamhet för invandrande kvinnor i Sibbo. Invandrarfamiljer är varmt välkomna till Mannerheims Barnskyddsförbunds verksamhet. Tillsammans med Finlands Röda Kors håller man som bäst på att starta stödfadderverksamhet för unga som kommit ensamma. I samarbete med kommunens enhet för stödboende ordnar scouterna integrationsfrämjande verksamhet för unga invandrare. I Sibbo verkar även aktiva frivilliga, som vid behov hjälper vid insamling av möbler, vänverksamhet, stödfadderverksamhet och i övrig frivilligverksamhet.

Därtill verkar i Sibbo olika idrottsklubbar och föreningar, som aktivt deltagit i att engagera särskilt unga i sin verksamhet.

Utveckling av kultur- och fritidstjänsterna i Sibbo

- Ett nätverk med aktörer inom den tredje sektorn bildas i syfte att underlätta samarbetet mellan olika organisationer och kommunen.
- Samarbetet med frivilliga utvecklas genom att ordna gemensamma diskussions- och planeringsmöten

5.14 Utbildning av personalen i frågor kring mångkulturalism

Lagen om främjande av integration förutsätter att kommunen ser till att den egna personalen har tillräcklig kompetens i mångkulturfrågor. Sibbo kommer regelbundet att ordna utbildningar i mångkulturalism för kommunens arbetstagare. Kompetensen bland Sibbo kommuns personal utvecklas bland annat via den allmänna personalutbildningen, för vilken kommunens personaltjänster ansvarar. För utbudet av förvaltnings- och avdelningsspecifierad utbildning svarar åter ledningen för de olika avdelningarna och förvaltningarna.

Utbildningen i mångkulturalism beaktas årligen vid utarbetandet av utbildningsplanen för kommunen. Det ankommer på ledningen att hänvisa personalen till dessa utbildningar.

Det ordnas också rikligt med utbildningar i mångkulturalism i Sibbos närområden. Sibbo kommuns personal uppmuntras att delta också i utbildningar som ordnas i närområdena till Sibbo. Kurser i mångkulturalism ordnas i huvudstadsregionen av bl.a. följande instanser:

- Kompetenscentret för integration av invandrare (<http://integration.fi>)
- Institutet för hälsa och välfärd (THL) (www.thl.fi)
- Befolkningsförbundet (http://www.vaestoliitto.fi/pa_svenska/mangkulturellt_arbete/)
- Flyktingrådgivningen rf (http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lang=sve)

Många olika organisationer och representanter från andra kommuner kan också komma och berätta om sin egen verksamhet, praxis och erfarenheter i anknytning till mottagningen av flyktingar. Man kan bjuda in representanter från FRK eller Migrationsverket för att informera om situationen i länderna varifrån flyktingarna kommer.

Tabell 13: Utbildningen av personalen som helhet

Mål	Åtgärd	Ansvarig instans	Indikatorer
Kommunens personal är mångkulturellt kompetent	Arbetsgivaren erbjuder arbetstagarna utbildning i frågor kring mångkulturalism och sporrar till att delta Mångkulturalismutbildningen integreras i kommunens utbildningsplan	Kommunens personaltjänster Ledningen för de olika enheterna och förvaltningarna	Antalet ordnade utbildningar och deltagare

Utveckling av kompetensen inom mångkulturalism

- Utbildningen i mångkulturalism beaktas i kommunens utbildningsplaner och de som är i ledande ställning hänvisar arbetstagarna till dessa kurser
- Man utnyttjar experttjänster som tillhandahålls av olika aktörer samt kunnandet i närkommunerna
- Man främjar det regionala samarbetet t.ex. genom gemensamma utbildningar och träffar
- Samarbetet mellan kommunens avdelningar främjas t.ex. genom att kartlägga de gemensamma utbildningsbehoven och ordna gemensamma utbildningar

6 Främjande av jämlikhet och goda etniska relationer samt förebyggande av diskriminering

Enligt Finlands grundlag (731/1999, 6§) är alla lika inför lagen och jämlikhet och jämställdhet är centrala grundläggande rättigheter. Enligt lagen om likabehandling får ingen diskrimineras på grund av ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, funktionshinder, sexuell läggning eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Enligt lagen om likabehandling (1325/2014) som gäller statliga och kommunala myndigheter ska myndigheterna, utbildningsanordnarna och arbetsgivarna i all sin verksamhet målmedvetet och systematiskt främja likabehandling samt hindra direkt och indirekt diskriminering. I praktiken sker detta som en del av många olika uppgiftshelheter: beslutsfattandet, styrningen och ledningen av verksamheten, ordnandet och produktionen av tjänster, arbetsgivaråliggandena samt stärkandet av den lokala livskraften.

I Sibbo har principerna om icke-diskriminering, jämställdhet och jämlikhet skrivits in i verksamhetsplanerna på olika områden (t.ex. småbarnsfostran, undervisning, förmiddags- och eftermiddagsverksamhet, funktions-

hindrade och åldringar, arbete). Man strävar till att främja dem i det praktiska arbetet inom de olika sektorerna och ingripa i missförhållanden). De styrande värderingarna i Sibbos nuvarande strategi är tjänstvillighet, öppenhet och uppfinningsrikedom. De här värderingarna bör synas i all kommunens verksamhet, även i integrationsarbetet. Eftersom Sibbo är tvåspråkig kommun ska likvärdigheten mellan integrationssspråken också beaktas exempelvis så att varje person som ska integreras i samband med den inledande kartläggningen erbjuds en möjlighet att själv välja integrationssspråket.

Man strävar efter att främja god etniska relationer genom att möjliggöra dialog mellan de olika befolkningsgrupperna. Man strävar efter att påverka kommuninvånarnas attityder med öppen kommunikation och medborgarevenemang som är öppna för alla kommuninvånare och där människor med olika bakgrund kan mötas. I Sibbo måste man också försöka röja väg till bostads- och arbetsmarknaden genom att uppmuntra bostadsägare att hyra ut sina bostäder och arbetsgivare att anställa även personer med invandrabakgrund.

Det ankommer på polisen att ingripa i sådant beteende som är kriminaliserat och att ställa de personer som begått brott till svars för sina gärningar.

7 Uppföljning och uppdatering av det integrationsfrämjande arbetet och programmet för integrationsfrämjande

För att organisera och utveckla den integrationsfrämjande verksamheten är det viktigt att kunna följa med och utvärdera resultaten av integrationsarbetet. Eftersom syftet med programmet för integrationsfrämjande är att det ska utgöra ett arbetsredskap för företrädarna för de olika instanser som utför integrationsarbete, ska det uppdateras vid behov, men minst en gång per fullmäktigeperiod.

För uppföljningen och uppdateringen av programmet för integrationsfrämjande svarar Sibbo kommuns styrgrupp för integrationsarbete, som vid behov utvidgas genom att kalla med viktiga intressegrupper, inberäknat företrädare för invandrarna. Styrgruppen för integrationsarbete sammanträder minst en gång per år och invandringskoordinatören ansvarar för sammankallandet. Styrgruppen för integrationsarbete rapporterar till kommunfullmäktige om de integrationsfrämjande åtgärderna minst en gång per fullmäktigeperiod. Varje förvaltning är också skyldig att följa upp programmet för integrationsfrämjande vad gäller det egna förvaltningsområdet.

Man ska följa med hur det regionala samarbetet utvecklas med KUUMA-kommunerna och de östnyländska kommunerna och i framtiden eventuellt koordinera programmet för integrationsfrämjande och integrationsarbetet i det regionala samarbetet.

Källor

Arbets- och näringsministeriet (2013) Anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpningen av lagen om främjande av integration. <http://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/normi/540001/41542>

Arbets- och näringsministeriets kompetenscentral för integrationsfrämjande. www.integration.fi

Gissler, M.; Malin, M. & Matveinen, P. (2006) Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut: Terveysthuollon palvelut ja sosiaalihuollon laitospalvelut. Stakes.

Migrationsverket. www.migri.fi

Polichtchouk, V. (2012) *Sosioekonominen analyysi pakolaisten kuntiin sijoittamisesta*. Helsingfors: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

Sibbo kommun. www.sibbo.fi

Social- och hälsovårdsministeriet (2010) Förebyggande av flyktingars och asylsökandes infektionsproblem. Social- och hälsovårdsministeriets publikationer: 2009:21.

Social- och hälsovårdsministeriet, kommuninfo 2/2017

Statistikcentralen. www.stat.fi

THL. www.thl.fi

Utbildningsstyrelsen (2014) Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Bestämmelser och anvisningar 2014:96. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.